

misleke je imel, ker ni vedel, da je vodik najlažji plin. Ko ga je puščal v steklenico, se je nabral na vrhu in je polagoma izpodrival zrak, tako da je bil nazadnje samo pri odprtini v dotiki z njim, kjer je tudi gorel. Ker je vodik najlažji plin, ga uporabljajo tudi za napolnjevanje balončkov, da se dvigajo sami kvišku v zrak. Tako je Jurij spoznal, da je vodik vražji plin, ki se da napraviti z njim marsikaj. Tudi na to je prišel, da se moreta vodik in kisik dati proizvajati iz vode. To je res mogoče, pa ni praktiško. Vodo razkrajajo v te pline električni tok, pa tudi velika vročina. Ako se močan ogenj poškropi z vodo, postane še bolj vroč, ker se napravita omenjena plina, ki zgorita z veliko vročino. Vsa naša zemlja je nastanek takega spajanja. Ko je bila namreč naša zemlja še skozinskož ognjena, se je nahajal v ozračju tudi vodik. Ta se je spojil z delom kisika tedaj, ko se je ohladila zemlja do gotove temperature. Na solncu se nahaja zaradi velikanske vročine še sedaj vodik poleg kisika, ne da bi se spajala.

Vse je bilo lepo, a Jurija ni nič prav zanimalo vedeti, kaj je bilo nekdanj na zemlji in kaj je še na solncu, ker ni vedel, kaj bi s tem znanjem napravil; rajši bi bil zvedel od tega srednješolskega učenjaka, kako je oni umetnik napravil tako močan plamen, da se je v njem topilo steklo kakor cukrer. No, vprašanec ni prišel v zadrego. Tudi to mu je pojasnil. Tisti umetnik je imel v eni posodi čisti vodik, v drugi pa čisti kisik. Vsak plin je tekkel po svoji cevi. Konec ene cevi je pa tičal v koncu druge tako, da sta tekla plina drug poleg drugega in prišla hkratu na prosto, kjer sta se mešala in gorela. Z uravnavanjem odtoka obeh plinov je umetnik dobil eden najbolj vročih plamenov. Ko je zvedel Jurij, koliko reči je še treba imeti, da se napravi tak plamen, je opustil vsaj za nekaj časa misel, da se peča s temi stvarmi. Sklenil je študirati naprej, ker je spoznal, da se človek navadi v šoli marsikaj zanimivega, kar mu postane prava podlaga za nove iznajdbe.

Basni.

Iz francoščine poslovenil Fr. Jordan.

Sad svojeglavosti.

ve kozi sta se srečali na brvi čez globoko deročo vodo. Vsaka je hotela priti na nasprotno stran.

„Spravi se mi spota!“ pravi prva.

„Kajpada!“ odgovori druga, „ali se ne spodobi tebi, da se mi umakneš in mi narediš prostor?“

„Nikakor ne!“ nasprotuje prva, „jaz sem starejša, in zato mi moraš ti dati prednost.“

Tako sta se pričkali v svoji zahtevi. In ko sta se še razžalili z grdimi priimki, skočita istočasno druga proti drugi s pobešenima glavama in z naprej obrnjenimi rogi. Sunek je bil silen, tako silen, da se obe prevrneta in zdrkneta skupaj v prepad, kjer ju odnese deroča voda.

Vinska trta in vinogradnik.

Proti koncu zime je vinogradnik obrezaval svojo vinsko trto. Odrezal je vsaki vejici nepotrebne poganjke. Med tem hudim pa potrebnim delom uboga trta ne neha zdihovati in hipoma začne prelivati solze. Ko se slednjič ne more več premagovati, zakriči: „Neusmiljeni vinogradnik, zakaj me tako mučiš? Zakaj odstranjuješ te mladike, ki bi se pozneje obrasle s krasnim listjem in bi ti preskrbele prijetno senco?“ — „To je tebi v korist,“ odgovori vinogradnik. „Če bi pustil, da bi rastel pri tebi ves nepotrebn les, bi rodila le redek in kisel sad, medtem ko se boš — hvala mojemu trudu — jeseni obložila s svežim in sladkim grozrdjem.“

Dva demanta.

Dva demanta iste velikosti sta ležala na polici pri zlatarju, in vsakdo, ki je prišel kaj kupit, se je oziral v enega, ga občudoval, drugega pa je preziral.

Nekega dne reče zaničevani demant svojemu tovarišu: „Oba sva iz istega kamenoloma, imava isto težo in isto lastnost; zakaj ljudstvo ni pozorno name, medtem ko ti pritezaš vse poglede nase, ko te ljudje cenijo in občudujejo?“

„Vzrok je ta,“ odgovori drugi demant, „ker me je kamenosek obrezal in izbrusil, ti pa si sirov in teman. Vsa razlika med nama je odtod.“

Pišče.

Pišče, drobno in poraslo z mahom, začuti silovito žejo.

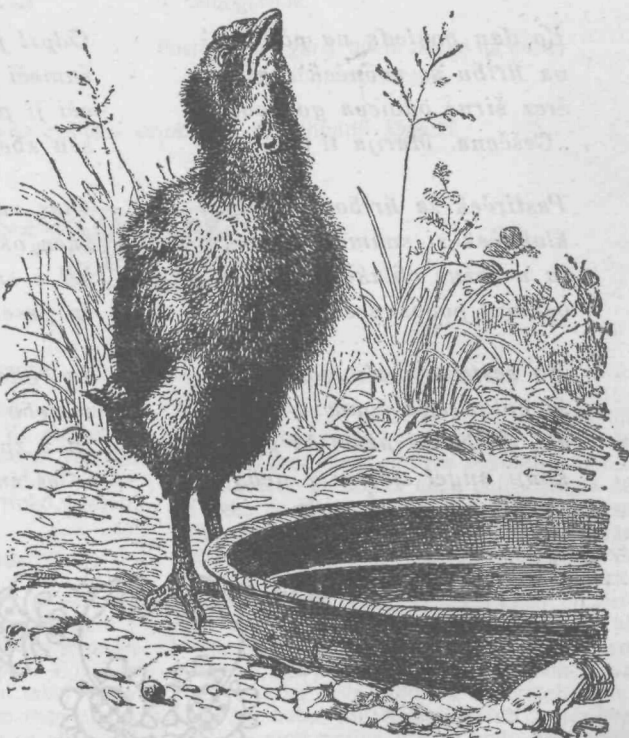
„Glavo bi dalo, da dobim kapljico vode,“ pravi v obupu.

Gre, gre — in pride do vodice. In se napije in ob vsakem požirku pogleda proti nebu, ki je dalo zemlji in njemu vode.

Tedaj se domisli svoje oblube: „Glavo bi dalo.“

Pa se zasmeje na ves glas in reče: „Kako bi pa moglo biti — brez glave?!“

Hm, mladost — norost!

Krokar.

Krokar je ukradel vse, kar je našel: denar, biser, žlico, verižico in sto drugih reči. Vse mu je bilo dobro. Petelin ga zasači pri tatvini in ga vpraša, čemu mu bo ta plen. „Prav za nič,“ mu odgovori krokar. „Vzamem le zato, da imam.“

Srobrot in rožni grm.

Srobrot, ki je zrastel že visoko po zidu, zagleda rožni grm in se posmehuje njegovi nizki postavi: „Ha — ha! Kako si majhen pa gotovo si star že deset let. Jaz pa zrastem v enem letu trikrat višje kakor ti.“

„Kakor si prevzeten, tako si nespameten!“ ga zavrne rožni grm. „Res je, da nisem visok, a zrastel sem brez tuje pomoči. A ti bi se moral plaziti po zemlji, ko ne bi imel podpore!“

Srobrot, osramočen, molči.

Jesensko jutro.

*Ko dan pogleda na polje,
na liriho se zvonček zbudi,
črez širne odmeva gozdove:
„Češčena, Marija ti ...“*

*Pastirček za lirihom visokim
klobuček si sname z glavé,
in v rožne oblake jesenske
oči mu pobožne strmé.*

*Za sestrico moli molitev,
ki bolna leži doma:
aŕ, da bi ne našel še poti
k nji angel smrtni z neba ...*

*Odprl je Dragiei okno
šumeči veter poljan,
oči ji pobožal zaprte —
sen zbežal iz njifi je zaspan.*

*Glas zvončka z visokega liriha
skoz okno je z vetrom prispel,
šel v sree je mlado, pobožno
in pesem je sveto pel.*

*In roke Dragiea sklene,
v nebo se ozro ji oči,
in z zvončkom dušiea moli:
„Češčena, Marija ti ...“*

Jos. Vandot.

